Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 144 (4780)
ВТОРНИК
ИЮЛИИН
24
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэ

Улаан Армиин Сэрэгүүдтэ ба СССР-эй Уһан-Сэрэгэй Флодто гаргаһан Верховно Главнокомандалагшын

ПРИКАЗ

1945 оной июлиин 22. **№ 371**

Фашистска Германида эсэргүү советскэ арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда манай гүрэнэй Уһан-Сэрэгэй Флот болбол Улаан Армиин үнэн туһалагшань байгаа.

Фашистска Германи хадаа СССР-тэ эсэргүү дайнда гэнтэ добтолһон ба хүсэтэ армитай байһан ябадалаа хэрэглэжэ, манай арми ба манай флодые богонихон болзор соо бутасохихо гэжэ оролдоо һэн. Өөрынгөө авиаци ба уһан-сэрэгэй флодтой харилсаата ябуулга хэһэн армиингаа хүсөөр немецүүд мүн далай дээрэ эзэн болохо гэжэ һэдээ һэн.

Газар дээрэ ба далай дээрэ германска стратегүүдэй түсэбүүд дууһан буруу һүрэһэниинь элитэ. Улаан Арми болбол союзнигуудтай хамтаржа гитлеровскэ армиие тэһэ бута нэрьеэд, буу зэбсэгээ хуряаха баатай болгоһон байна.

Улаан Армиин хамгаалга ба добтолго хэхэ үедэ манай флот болбол далайн эрье зубшажа Улаан Армиин флангнуудые найдамтайгаар бүглэһэн, дайсанай худалдаа-наймаанай флот ба уһан замда нилээд ехэ сохилтонуудые хэһэн ба өөһэдынгөө коммуникациин таһалгаряагүй ябуулгые хангаһан байха юм. Советскэ морягуудай дайшалхы ябуулгань ами бэеэ хайрлахагүй хатуу ба эрэлхэг зоригоор, дайшалхы үндэр эдибхеэр болон сэрэгэй мэргэжэлээр шалгарһан байна. Уһан доогуур ябадаг онгосонуудай, уһан дээрэхи корабльчуудай морягууд, далайн лётчигууд, артиллеристнүүд ба ябган сэрэгшүүд ородой флодой хэтэ заяанай заншалнуудһаа бүхы үнэтэй туһатай зүйлыень халан абажа саашань хүгжүүлһэн байха юм.

Балтиин, Хара ба Баренцева далайнууд дээрэ, Волга, Дунай болон Днепр дээрэ советскэ морягууд болбол дайнай дүрбэн жэл соо ородой уһан далайн алдар солын номдо шэнэ хуудаһануудые бэшэбэ. Флоднай советскэ Эхэ оронойнгоо урдахи үүргэ зорилгоёо эсэстэнь хүртэр дүүргэбэ.

Нүхэд улаанфлотецууд, старшинанууд ба офицернүүд!

Советскэ арад болбол флоднай улам улам хүсэтэй ба хаба шадалтай байһай гэжэ хүсэнэ. Манай арад хадаа Флодтоо шэнэ шэнэ дайшалхы корабльнууд ба шэнэ шэнэ базануудые байгуулха. Флодой зорилго болбол морягуудай кадрнуудые эсэшэ сусашагүйгөөр бэлэдхэхэ ба мэргэжүүлхэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай дайшалхы дүршэлые хүсэд дүүрэн халан абаха, уһан сэрэгэй болбосоролые, өөһэдынгөө зэргэнүүдтэхи жаяг заршам ба эмхи гуримые үшөө дээшэнь үргэхэ ябадалнуудта байна.

Таанарые ССР Союзай Уһан-Сэрэгэй Флодой Үдэрөөр дашарамдуулан амаршалнаб.

Советскэ державын Уһан-Сэрэгэй Флот ба тэрээнэй героическа морягууд мандаха болтогой!

Верховно Главнокомандалагша
Советскэ Союзай Генералиссимус И. СТАЛИН.

ССР Союзай Уһан-Сэрэгэй Флодой Арадай Комиссарай

ПРИКАЗ

1945 оной июлиин 22. **№ 110** **город Москва.**

Нүхэд улаанфлотецууд, старшинанууд, офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүрбэн жэл болоһоной һүүлээр манай Эхэ орон болбол Уһан-Сэрэгэй Флодой Үдэрые амгалан байдалда тэмдэглэжэ байна. Улаан Армиин Уһан-Сэрэгэй Флодой ба бүхы советскэ арадай героическа тэмсэл фашистска Германиин хүсэд бутасохигдолгоор хүсэлдэжэ дүүрэбэ.

Улаан Армиин сэрэгүүдтэй нягта харилсаатай ябуулга хэжэ Советскэ Союзай Уһан-Сэрэгэй Флот хадаа дайнай бүхы турша соо далай дээрэ, газарта болон агаарта дайсантай хатуу шанга тэмсэл ябуулһан байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай ябаса дундуур Уһан-Сэрэгэй Флот болбол уһан далайн хилэнүүдые хамгаалха талаар табигдаһан зорилгонуудаа бүхы хүсөөрөө болон зэбсэгээрээ гүйсэдхэжэ, дайсанай худалдаа-наймаанай ба сэрэгэй флодто сохилтонуудые хэжэ, Улаан Армида, тэрээнэй флангнуудтань сэхэ туһалжа, тэрээнэй далай шадарай тылнүүдые хангаһан байна.

Дайсанай диилэнхи хүсэнүүдые бэе тээшээ татажа, гол шэглэлтэ дээрэ германска добтолгые һаатуулжа байһан ба арми ба флодой боецүүдэй үндэр дээдэ патриотизмын үльгэр жэшээ боложо түүхэ домогто ороһон Уһан-Сэрэгэй базануудые, Севастополиие, Одессые, Ленинградые, Таллиниие, Ханкое героическаар хамгаалһан ябадал болбол Улаан Армиин ба Уһан-Сэрэгэй Флодой хамтын ябуулгануудай классическа үльгэр жэшээнүүдые харуулһан байха юм.

Дайсанай далай шадарай бүлэглэлгэнүүдые эдеэ хоолоор ба бусад зүйлнүүдээр хангаха ябадалнуудые эбдэхэ ба таһалдуулхын зорилгоор манай уһан доогуур ябадаг онгосонуудай, авиациин ба уһан дээрэхи хүнгэн хүсэнүүдэй далайн коммуникацинууд дээрэ таһалгаряагүй тэмсэл хэжэ байһан сагта флоднай өөһэдынгөө гадаадын ба дотоодын далайн коммуникацинуудые мүн лэ амжалтатайгаар хамгаалжа, энээгээрээ Улаан Армиин ябуулгануудые хангаха талаар ехэхэн үүргэнүүдые дүүргэһэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай эсэстэ Советскэ Союзай Уһан-Сэрэгэй Флот болбол шэрүүн шанга байлдаанууд соогуур шэрээгдэн хатуужажа, уһан далайн мүнөө үеын дайнай ехэхэн дүй дүршэл олон абажа, манай гүрэнэй ашаг туһые аршалха талаар урдаа байһан зорилгонуудаа дүүргэхэ шадабаритай байһанаа харуулба.

Сэрэгэй морягууд хадаа өөрынгөө үндэр дээдын патриотизмые ба уһан далайн мүнөө үеын дайнай орёо бэрхэ ушар байдалнуудта дайлалдажа шадаха байһанаа дайшалхы хэрэгүүдээрээ баталан харуулаа.

Хэдэн мянгаад эрхим һайн штурманууд, артиллеристнүүд, минёрнууд, подводнигууд, катернигууд, далайн лётчигууд, далайн ябган сэрэгшүүд болбол ородой флодой алдар солые арбижуулжа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай шэнэ һайхан героическа заншалнуудые бии болгоо.

Уһан-Сэрэгэй Флодой амжалтануудай гол үндэһэнүүдынь, мүн Улаан Армиинхида адли, советскэ социалистическэ байгуулгын агууехэ илагдашагүй хүсэн, советскэ арадай агууехэ вождь, бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Верховно Главнокомандалагша Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр Сталинай гениальна хүтэлбэри мүн.

Гитлеровскэ Германитай болоһон дайнай амжалттатайгаар дүүрэһэн ябадал болбол Уһан-Сэрэгэй Флодой личнэ составай урда хэдэн шэнэ үүргэ зорилгонуудые табиба.

Далай дээрэхи дайнһаа олдоһон дүршэлые эршэтэй шанга дайшалхы бэлэдхэл соогоо шудалан гаража, нэбтэрүүлэн бүхэжүүлхэ шухала.

Нүхэр Сталин хадаа эмхи журам ба жаяг заршамаа бүхэжүүлхэ гэжэ Советскэ Союзай зэбсэгтэ хүсэнүүдые саг бүхэндэ уряалдаг байна. Верховно Главнокомандалагшын энэ эрилтые нангин сэбэрээр дүүргэхэ гээшэ—офицернүүд ба улаанфлотецуудай уялга мүн.

Нүхэд офицернүүд ба улаанфлотецууд!

Таанарые Уһан-Сэрэгэй Флодой Үдэрөөр дашарамдуулан амаршалнаб!

Шэн габьяата Улаан Арми ба тэрээнэй дайшалхы дүүнь болохо Уһан-Сэрэгэй Флот мандаха болтогой!

Манай хүсэн түгэс илагша-арад зон мандаха болтогой!

Ленин—Сталинай агуу ехэ парти мандаха болтогой!

Манай Эхэ ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдэй гениальна полководец—Советскэ Союзай Генералиссимус нүхэр Сталин мандаха болтогой!

ССР Союзай Уһан-Сэрэгэй Флодой Арадай Комиссар
Флодой Адмирал Н. КУЗНЕЦОВ.

ВКП(б)-гэй Областной Комитедэй пленум тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Июлиин 20—22-то ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой областной комитедэй ээлжээтэ XX пленум болобо.

Пленум болбол «ВКП(б)-гэй Бурят-Монгол обкомой хүдэлмэри тухай» ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй 1945 оной февралиин 3-най тогтоолой дүүргэлтын ябаса тухай ВКП(б)-гэй обкомой секретарь нүхэр А. В. Кудрявцевай элидхэл зүбшэн хэлсэһэн ба зохихо шиидхэбэринүүдые баталан абаба.

Эмхидхэлэй асуудалнуудые хаража үзөөд, пленум иигэжэ шиидхэбэ гэбэл: һургуулида ошохо болоһонтойнь дашарамдуулан ВКП(б)-гэй обкомой гурбадахи секретарь болон бюрогой членэй уялгаһаа нүхэр К. Т. Барабанов; Бурят-Монголһоо гаража ошоһонтойнь дашарамдуулан ВКП(б)-гэй обкомой кадрнуудай секретариин болон бюрогой членэй уялгаһаа нүхэр Г. А. Баландин; Бурят-Монголһоо гаража ошоһонтойнь дашарамдуулан ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой членэй уялгаһаа нүхэр П. И. Федюков гэгшэдые сүлөөлбэ.

Пленум болбол ВКП(б)-гэй обкомой гурбадахи секретаряар ба бюрогой членээр нүхэр В. М. Кучеровые һунгаба, тэрэшэлэн нүхэр С. Ф. Письменский гэгшые бюрогой членээр һунгаба.

Литовско ССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ Литовско ССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведтэ Литвын Коммунистическэ (большевигүүдэй) Партиин Центральна Комитедтэ

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба Бүхэсоюзна Коммунистическэ (большевигүүдэй партиин Центральна Комитет болбол Литовско Советскэ Социалистическэ Республикын тогтоһоной табан жэлэй ойн үдэртэ Литвын хүдэлмэришэд, таряашад ба интеллигенциие амаршална.

Табан жэлэй саада тээ литовско арад хадаа Сметонын фашистска ёһо гуримые хаяжа, бүгэдэниитын, сэхэ, адли тэгшэ болон нюуса һунгалта хэжэ, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзда Литовско республикын оролгые нэгэн дуугаар гэршэлһэн байна.

Советскэ байгуулалта хадаа үнэн бодото эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдал ба экономическа, политическэ болон культурна хурдан түргэн хүгжэлтын арга-боломжо литовско арадта үгэбэ.

Литовско арадай хэтэ заяанай дайсан болохо немецкэ эзэмдэгшэд хадаа литовско газар нютагта хэдэн зуун жэлэй турша соо горьдожо байһан, мүн литовско арадые богоолшолхо ба харанхы мунхаг байлгаха, тэрэнэй культурые үгы хэхэ гэжэ һэдэһэн байна. Советскэ Союзда мэхэтэ муухай добтолго хээд, германска империалистнууд хадаа Литвын газар дээрэ шургажа ороһон, литовско арадай эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые үгы хэһэн ба Литвада богоошолгын ёһо гуримуудые тодхоһон байха юм.

Улаан Арми болбол гитлеровскэ империалистнуудые бута сохижо, немецкэ богоолшолгын аюулһаа литовско арадые хэзээ хэтэдэ абарба. Литовско арадай эрэлхэг зүрхэтэй урэ хүбүүд хадаа Улаан Армиин ба партизанска отрядуудай зэргэдэ ябажа, фашистска Германиие бута сохихо ниитын хэрэгтэ өөрынгөө хубиие оруулһан байна. Улаан Армиин литовско буудалгын дивизи хадаа орловско талануудһаа Балтикын эрье заха хүртэр өөрынгөө дайшалхы тугуудые мандуулжа ерэһэн байна.

Литвын ажалшад хадаа агууехэ ород арадай болон Советскэ Союзай бүхы арадуудай ахадүүгэй туһаламжаар Советскэ Литовско гүрэн соо литовско бүхы газар нютагуудые эртэ урдын столица Вильнюс болон Клайпеда порттой нэгэдхэн хамталжа, национальна уг заяанай һанал бодолоо дүүргэһэн байна. Литвын ажалшад хадаа литовско арадай элдэб янзын дайсадай һэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэжэ, өөрынгөө республикын ажахын ба культурна ажабайдалые амжалтатайгаар һэргээн бодхоожо байна.

Литовско арад хадаа Советскэ Союзай бүхы арадуудтай ахадүүгэй эбдэршэгүй хани барисаагаа али болохоор бүхэжүүлхэ ба манай Эхэ ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдые бүхэжүүлхэ ба арадай ажахые үргэхэ хэрэгтэ хамаг бүхы хүсөө үгэхэ бэзэ гэжэ бата найдаһан ябадалаа ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет мэдүүлнэ.

ССР СОЮЗАЙ АРАДАЙ КОМИССАРНАРАЙ СОВЕТ

БҮХЭСОЮЗНА КОММУНИСТИЧЕСКЭ (большевигүүдэй) ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

ЭСТОНСКО ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ ЭСТОНСКО ССР-эй АРАДАЙ КОМИССАРНАРАЙ СОВЕДТЭ ЭСТОНИИН КОММУНИСТИЧЕСКЭ (большевигүүдэй) ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол Эстонидо Советскэ засагые байгуулһанһаа хойшо табан жэл болоһонтой дашарамдуулан Эстонско Советскэ Социалистическэ Республикын хүдэлмэришэд, таряашад ба интеллигенциие амаршална.

Табан жэлэй саада тээ эстонско арад болбол өөрынгөө орон доторхи арадта эсэргүү ёһо гуримые арилгажа, бүгэдэниитын, сэхэ, адли тэгшэ ба нюуса һунгалта хээд, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзда Эстонско республикын оролгые нэгэн дуугаар баримталһан байна.

Эстонско арадай амгалан тайбан хүгжэлтын ажал хадаа советскэ Эстониин газар дээрэ немецкэ фашизмын шуһата муухай һүйдхэлшэдэй добтолжо ороһон ябадалаар таһалдаһан байгаа. Немецкэ империалистнууд хадаа эстонско арадай национальна бэеэ даанхай байдалые үгы хэһэн ба эстонецүүдые өөһэдынгөө богоолшод болгохо гэжэ һэдэһэн байха юм. Немецко-фашистска эзэмдэгшэдэй эзэрхэжэ байһан жэлнүүд хадаа эстонско арадай түүхэдэ эгээл харанхы хуудаһаниинь болоһон байгаа.

Эстонско арад хадаа зэбүүн муухай дайсантай эрэлхэг баатараар тэмсэһэн байна. Эстонско арадай хүбүүд ба басагад Улаан Армиин частьнуудта, партизанска отрядуудта ябажа, манай советскэ Эхэ ороной эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалай түлөө эрэлхэг зоримгой тэмсэгшэд байһанаа харуулаа. Гвардейскэ эстонско корпус хадаа эстонско арадай уг заяанай дайсан болохо немецкэ эзэмдэгшэдтэй тэмсэл хэхэдээ өөрынгөө дайшалхы тугуудые алдар солоор бүрхөөбэ.

Улаан Арми болбол гитлеровскэ һүрэг дээрмэшэдые бута сохижо, немецкэ тонуулшадые Советскэ Эстониһоо хобхо сохижо хаяа. Агууехэ ород арадай туһаламжаар эстонско арад хадаа немецко-фашистска дарлалтаһаа хэзээ хэтэдэ абарагдажа, үнэн бодото эрхэ сүлөө ба национальна бэеэ даанхай байдалые оложо абаба. Эстонско Советскэ Социалистическэ республикын ажалшад хадаа ажаүйлэдбэри, хүдөө ажахы болон культурые һэргээн бодхоохын түлөө эдибхитэйгээр оробо.

Эстонско арад хадаа советскэ арадуудай ахадүүгэй эб найрамдалда саашадаашье үнэншэ сэхэ байжа, арадай ажахыда болон культурада немецкэ фашистнуудай хэһэн шархануудые түргэнөөр эдэгээхэ ба манай советскэ Эхэ ороной сэрэгэй-экономическа хүсэн шадалые амжалтатайгаар бүхэжүүлхэ байха гэжэ бата найдаһанаа ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет мэдүүлнэ.

ССР СОЮЗАЙ АРАДАЙ КОМИССАРНАРАЙ СОВЕТ

БҮХЭСОЮЗНА КОММУНИСТИЧЕСКЭ (большевигүүдэй) ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

ЛАТВИЙСКА ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ ЛАТВИЙСКА ССР-эй АРАДАЙ КОМИССАРНАРАЙ СОВЕДТЭ ЛАТВИИН КОММУНИСТИЧЕСКЭ (большевигүүдэй) ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол Латвийска Советскэ Социалистическэ Республикын тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн 5 жэлэй ойн үдэртэ Латвиин хүдэлмэришэд, таряашад болон интеллигенциие амаршална.

1940 ондо латвийска арад болбол арадай эсэргүү Ульманисын фашистска ёһо гуримые унагаажа, бүгэдэниитын, сэхэ, адли тэгшэ болон нюуса һунгалта хэжэ, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзда Латвийска республикын оролгые нэгэн дуугаар баримталаа һэн.

1941 ондо немецкэ эзэмдэгшэд советскэ орондо мэхэтэй муухайгаар добтолоо һэн. Немецүүд Латвийска Советскэ Республика худар ороод, Латвиин бэеэ даанхай национальна байдалые үгы хэһэн ба Латвиин ажалшадые өөһэдынгөө богоолшод болгохо гэжэ һэдэһэн байна. Советскэ арад, тэрэнэй Улаан Арми болбол немецкэ империалистнуудые бута сохёо. Агууехэ ород арадай туһаламжаар латвийска арад түмэн хадаа фашистска эзэмдэлгэһээ абарагдажа, эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай национальна байдалые эрэлхэг зоримгой тэмсэлээр өөртөө оложо абаһан юм.

Латвийска арадай эрхим хүбүүд ба басагад Улаан Армиин латышска корпуста, партизанска отрядуудта орожо, немецкэ эзэмдэгшэдтэ эсэргүү тэмсэл соо харуулһан өөһэдынгөө героическа габьянуудаар гражданска дайнай үеын латышска мэргэн буудагшадай дайшалхы уг заншалнуудые дабтаһан ба улам үсхэһэн байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай илалтатайгаар дүүрэһэнэй эсэстэ латышска арадые богоолшолхо гэһэн немецкэ баронууд ба помещигүүдэй олон зуун жэлэйнь горьдолгодо эсэс хэзээ хэтэдэ табигдаба гээшэ. Латвиин ажалшад болбол амгалан сагай социалистическэ байгуулалтада дахин оробо. Латвиин хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенци хадаа Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро өөрынгөө ажаүйлэдбэри ба хүдөө ажахые һэргээн бодхоожо, республикын арадай ажахы дээрэ дайн сэрэгэй үедэ болоһон шархануудые эдэгээжэ байна.

Латышска арад хадаа агууехэ ород арадтай ба СССР-эй бүхы арадуудтай хамта таһаршагүй эб найрамдалтай байжа сүлөөтэ советскэ республикануудай аха дүүгэй союзые болон манай Эсэгэ ороной сэрэгэй-экономическа хүсэ шадалые бүхэжүүлхын тула хамаг бүхы хүсэеэ саашадаашье үгэжэ байха бэзэ гэжэ ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет найдана.

ССР СОЮЗАЙ АРАДАЙ КОМИССАРНАРАЙ СОВЕТ

БҮХЭСОЮЗНА КОММУНИСТИЧЕСКЭ (большевигүүдэй) ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

АЙМАГАЙ ПАРТИЙНА ҺУРГУУЛИНУУД

Советскэ Союз болбол хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй дай хэжэ, гитлеровскэ Германиие диилээ. Тэрэ дайнай үедэ манай гүрэн хэды ехэ хүсэтэй байһаниинь, манай советскэ хүнүүд инаг һайхан Эсэгэ орондоо, өөрынгөө засагта, агууехэ Сталин багшадаа хизаарлашагүй дуратай байһаниинь харагдаа.

Советскэ гүрэнэй үмэнэ шэнэ зорилгонууд табигдаа гэбэл: дайн сэрэгэй хойшолонгуудые түргэнөөр усадхажа, арадай ажахые улам үргэн ехээр хүгжөөхэ, социалистическэ гүрэнэйнгөө хүсэн шадалые саашадань бүхэжүүлхэ, арад зоной ажабайдалые улам сэнгүү хүхюун болгохо хэрэгтэй. Эдэ бүхы зорилгонуудые бэелүүлхын тулада хэрэгтэй бүхы юумэ (газар уһан, байгаалиин элдэб олон баялиг, хүн зон, зэмсэг техникэ гэхэ мэтэд) манайда хуу бии гээшэ. Теэд общество тухай, тэрэнэй хүгжэлтын законууд, пролетарска революциин, социалистическэ байгуулалтын хүгжэлтын законууд тухай, коммунизмын илалта тухай марксистско-ленинскэ наукые шудалаагүй хадаа эдэ бүхы ажахын политическэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэмнай бэрхэтэй.

Арадай ажахые урагшань хурданаар хүгжөөхын, ажалшадай ажаһуудалые һайжаруулхын тула марксистско-ленинскэ теориие шудалха хэрэгтэй. Тэрэ хадаа эрдэм шадабаряа Эхэ оронойнгоо ашатуһада хайшан гэжэ хэрэглэхэ, мүнөөдэр ба саашадаа юу хэхэ хэрэгтэйб гэһэн һонор тодо һургаал бидэндэ үгэнэ.

Кадрнуудай марксистско-ленинскэ бэлэдхэлэй удхашанар тухай хэлэхэ зуураа нүхэр Сталин иигэжэ зааһан байна: «Хэрбээ бидэнэр тэдэниие хүсэд эрдэмтэй марксистнууд-ленинецүүд болгожо шадаа һаамнай.., бүхы асуудалнуудайнгаа арбанай юһыень шиидхэгдэһэн дээрэ тоолохо бүхы баримтатай байха байгаабди».

Манай кадрнуудай марксистско-ленинскэ һуралсалые үргэхэ тухай партиин Центральна Комитет саг үргэлжэ оролдожо байдаг.

Үдэшын партийна һургуулинууд хадаа партийно-советскэ активай политическэ һуралсалайнь эрхим формонь болоо. Тусхай тогтоогдоһон үдэртэ хэшээл хэжэ, һайн бэлэдхэлтэй пропагандистнуудай лекци табяад байхада эмхитэйгээр һураха арга олдодог гээшэ.

Манай республика соо хамта 96 тиимэ һургуулинууд байгуулагдаад хүдэлжэ байна. Тэндэ аймагуудтахи партийно-советскэ эдибхитэд өөрынгөө политическэ эрдэмые дээшэлүүлжэ байна. Гэбэшье эдэ һургуулинууд хадаа һуралсалай хэрэгые һайнаар табижа үшөөл шадаагүй байһаар. Иимэ үдэшын партийна болон политическэ һургуулинууд ба кружогуудай хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ ВКП(б)-гэй XIX пленум зааһан байгаа.

Тэрээнһээ хойшо зарим аймагай партийна һургуулинууд хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулба. Мүнөө Бичурын, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай аймагуудай үдэшын партийна һургуулинууд муу бэшээр хүдэлмэрилжэ байна.

Теэд, эдэшье һургуулинууд эмхитэйгээр һуралсаха ябадалые мүнөө хүртэр түйлажа шадаагүй байха юм. Үдэшын партийна һургуулинуудай гол дутагдалынь юун бэ гэхэдэ, тэдэнэр нарин нягта эмхи гуримтай болоодүй, хэшээлээ унжагай нобшоор хэдэг байна. Кабанскын, Иволгын, Кяхтын аймагуудай партийна һургуулинуудай хэшээлнүүд дээрэ байжа харахада тон олон дутагдалнууд элирүүлэгдэбэ. Хэшээлдээ хожомдожо болон бэлэдхэлгүй ерэхэ, һургуулиин хүтэлбэрилэгшын даалгабариие дүүргэхэгүй, хэшээлые һонирхолгүйгөөр хэхэ гэхэ мэтын ябадалнууд тэдэ һургуулинуудта олон байба.

Иимэ эмхигүй байдалые хаража байгаад, дурсагдагша аймагуудай партийна комитедүүд тон хайхарамжагүйгөөр хандажа байна. Тэдэнэр хадаа үдэшын партийна һургуулиин хүдэлмэриие саг үргэлжэ шалган хинажа байха тухай өөрынгөө уялгые огто мартажархёо. Энээндэ жэшээ болгон ВКП(б)-гэй Иволгын айком тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ аймагай партийна һургуули үбэлһөө нааша нэгэшье заняти хээгүй байха юм. Тиимэ дээрэһээ партийно-политическэ хүдэлмэриие мохоо һулаар хэхэ ябадал гаража байна. Энэ һургуулиин хүдэлмэри тухай асуудалые айкомой бюро дээрэ саг дээрэнь, мартын 31-дэ зүбшэн хэлсэжэ, үдэшые партийна һургуулиин хүдэлмэриие һайжаруулха гэжэ тогтоол гаргабашье һаань мүнөө болтор ямаршье хубилалта болоогүй байна. Үдэшын партийна һургуулиин хүдэлмэриие һэргээжэ, партийна эдибхитэнэй марксистско-ленинскэ һуралсалые дээшэлүүлхын тулада хэды болтор нобшорхо байнат гэжэ партиин айкомой секретарь нүхэр Жалсабон ба айкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша нүхэр Жарковаһаа асууе.

Хабарай тарилга, хабар зунай хүдэлмэри болоо гээд, үдэшын партийна һургуулиие «зунай амаралтада» иигэжэ табижархиха ябадалнууд мүн тэрэшэлэн Кабанскын, Кяхтын, Прибайкальска, Тарбагатайн аймагуудта үзэгдэнэ. Иимэ дээрэһээ юу хэхэ хэрэгтэйб гэхэдэ, партиин айкомууд болбол һуралсалай программые энэ оной сентябриин 1 болтор үзэжэ сум дүүргэхэ бодолтойгоор, үдэшын партийна һургуулинуудые түсэбтэйгээр ба сахилга журамтайгаар хүдэлгэхэ ёһотой.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые „Эхын Алдар“ гэжэ орденууд ба „Эхын Медаль“ гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь «Б.-М. Үнэнэй» июлиин 22-ой номерто).

Зургаан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

11. Муратова Александра Семёновнае—Улан-Удэ городой Городской районой № 7 һургуулиин багша.
12. ОНУЧИНА Мария Кузминичнае—Улан-Удэ городой Городской районой Столовонуудай Трестын хүдэлмэришэн.
13. ПЕТРЯКОВА Евдокия Яковлевнае—Улан-Удэ городой Пригородно районой гэрэй эзэн эхэнэр.
14. ПАВЛОВА Василиса Ивановнае—Бичурын аймагай «Красная Заря» колхозой колхозница.
15. ПЕРФИЛЬЕВА Дарья Васильевнае—Бичурын аймагай «Красный Боевик» колхозой колхозница.
16. САРОНОВА Матрёна Якимовнае—Бичурын аймагай «Красный Боевик» колхозой колхозница.
17. САФОНОВА Анастасия Гавриловнае Бичурын аймагай «Красный Боевик» колхозой колхозница.

Табан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

1. ВЕПТОВКИНА Антонида Дмитриевнае—Улан-Удэ городой Городской районой гэрэй эзэн эхэнэр.
2. ГРИФ Елизавета Исаковнае—Улан-Удэ городой Городской районой Связиин Управлениин хүдэлмэришэн.
3. ДУЛЬЯНИНОВА Фёкла Михайловнае—Бичурын аймагай «Искра Ильича» колхозой колхозница.
4. ЕФРЕМОВА Агриппина Харитоновнае—Улан-Удэ городой Городской районой гэрэй эзэн эхэнэр.
5. ИВАНОВА Матрёна Ивановнае—Мухар-Шэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой колхозница.
6. КОПЫЛЕВА Злата Павловнае—Улан-Удэ городой № 3 дунда һургуулиин багша.
7. КОЧЕТОВИЧ Ирина Иннокентьевнае—Прибайкальска аймагай Чкаловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
8. ПАЛЫШИНА Ольга Никитичнае—Бичурын аймагай «Искра Ильича» колхозой колхозница.
9. ПАНЬКОВА Анна Гавриловнае—Бичурын аймагай «Новый мир» колхозой колхозница.
10. СТРЕКАЛОВСКАЯ Александра Георгиевнае—Бичурын аймагай Логовскиин нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
11. ИАНХОВА Пелагея Петровнае—Улан-Удэ городой Городской районой гэрэй эзэн эхэнэр.
12. САФОНОВА Василиса Анрияновнае—Бичурын аймагай «Красный Боевик» колхозой колхозница.
13. САФОНОВА Евгения Ильиничнае—Бичурын аймагай «Красный Боевик» колхозой колхозница.
14. ТАРБАЕВА Дулгар Тарбаевнае—Мухар-Шэбэрэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой колхозница.
15. ПИНКЕР Мария Ильиничнае—Улан-Удэ городой Городской районой валяльно-войлочно фабрикын хүдэлмэришэн.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Г. ЦЫДЕНОВА.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретариин уялгые дүүргэгшэ В. МОНКЕТОВ.

Улан-Удэ город, Соведүүдэй байшан. 1945 оной июниин 12.

КОЛХОЗУУДТА АЖАЛАЙ БҮРИДХЭЛ ЗҮБӨӨР ХЭХЭ

Колхозуудаар ажалай бүридхэл зүбөөр хэлгэ хадаа колхознигуудай жаяг заршам һайжаруулха ба тэдэнэрэй ажалда шударгыгаар хабаадаха ябадал хангаха шухала арга мүн.

Тэрэнние зүбөөр ойлгоһон Хоринн аймагай түрүү колхозууд ажалай бүридхэл һайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэбэ. Ашангын сомоной «III Интернационал» колхозой ажахыда хүдэлмэрилдэг 67 колхознигуудай (энээнһээ 27-нь залуушуул) дунда 1944 оной жэл соо хүн бүхэн 355-һаа доошо бэшэ ажалта үдэр олоһон байна. Колхозой мүнгэн олзын түсэб 105 процент дүүргэгдөө. 1944 ондо колхознигуудай ажалта үдэртэ үгтэхэ мүнгые үлүү дутуугүй үгэжэ хаһа соонь дүүргэһэн байна.

Мүн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүдэлмэри хэжэ шадаха член бүхэн дунда жэшээгээрээ жэл соо 372 ажалта үдэр олоо. Ажал хүдэлмэридэ шударгы түрүү колхознигуудай тоо нилээдгүй олошорбо. 29 хүн хамта 89 хони, 7 тугал, унага, 16 килограмм ноохо болон һү нэмэлтэ түлбэри болгон абаа һэн. Колхозойнь олзын түсэб мүнгөөр 112,8 процент дүүргэгдэһэн ба энээнэй 75 процентнь малажалһаа, 17 процентнь тариаанажалһаа ороһон байна. Мүнгэн олзынгоо 54 процентые колхознигуудай ажалта үдэртэ хубаажа, дүүрэн тоосоһон байха юм.

Счетовод Дондок Гэмбоев гэгшэ ажалдаа дуратай ба бүридхэл хүтэлхэ хэрэгые һайнаар ябуулна. Колхознигуудай ажалта үдэрые һара бүри доскада хадажа ба мүн соносхожо байдаг болонхой. Бригадуудай учётчигуудта саг үргэлжэ туһаламжа хүргэдэг ба бригаданuудта болон малшадта мүнөө зундаа хэхэ ажалайнь түсэбтэ даалгабаринуудые хаһа соонь хүргэһэн байха юм.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз ажалай бүридхэл баһал эдэ колхозуудтал адли һайнаар табинхай. Тэрэнэй ашаар энэ колхоз жэлһээ жэлдэ хүгжэн бэхижэжэ байдаг. Энэ жэлдэ тус колхоз хүдөө ажалай кампанинуудые муу бэшээр үнгэргэжэ байна.

Колхозоо хүгжөөн бэхижүүлхэ, олзо зөөрние улам элбэг баян болгохо ябадал правлениин түрүүлэгшэ, счетовод ба хэгдэһэн ажалай бүридхэлгые нягта наринаар ба тодо һонороор хүтэлхэһөө дулдыдана. «Артелиин член бүхэндэ, тэрэнэй хэһэн хүдэлмэрине бригадир гү, али ажал даагша болбол долоон хоног соо нэгэнһээ үсөөн бэшээр бүридхэжэ, тогтоогдоһон сэгнэлтын ёһоор ажалта үдэрыень гаргажа колхознигой ажалай дэбтэртэ хадажа үгэдэг байха зэргэтэй» гэжэ хүдөө ажалай артелиин уставай 15-дахи пункт соо хэлэгдэнэ.

Гэбэшье, Хоринн зарим колхозуудаар ажалай бүридхэлгэ тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Шмидтын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Земеров, счетоводынь Дубинин) үнгэрэгшэ жэлдэ ажалта үдэрөө түсэбһөө хэтэрхээ үлүүгээр гаргашалһан байгаа. Ямар шалтагаантайб гэхэдэ, үнэн зүрхэнһөө хүдэлмэрилһэн колхознигуудые залхуу нобшо зарим нэгэнтэй тон тэгшэ сэгнэжэ, ажалта үдэртэ гам гүйгөөр хандаһан байха юм. Эндэ колхозник бүхэнэй ажалые үдэр бүри тодо һонороор бүридхэдэггүй, хэзээ нэгэ һанахадаа хүтэлдэг дээрэһээнь иимэ алдуу гаражал байдаг. Колхоз болбол гүрэнэй урдахи уялгануудые дүүргэхэ талаар хамагай хойно, олзо зөөриин талааршье үгытэй байдаг ушарынь гол түлэб энээн дээрэһээ үндэһэлнэ. Колхознигуудай жаяг заршам ехэ һула ба олонхидынь жэл соо тогтоогдоһон ажалта үдэрэй минимум олоогүй байшоо. Табигдаһан ажалай график саг үргэлжэ дүүргэгдэдэггүй байна. Энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд колхозой уставые нарин сахиха тушаа һаналаа табидаггүйһөө байтагай, өөһэдөө уставаа хүсэд мэдэдэггүй байха юм.

Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь Копосов, счетоводынь Агильдин) 1944 ондо мүнгэн олзын түсэб миил 60 процент дүүргээ. Бүхы олзынгоо 2 процентые концелярай хэрэгсэлдэ гаргашалха ёһотой аад, 3,9 процентыень гэхэ гү, али 4.494 түхэриг гаргашалжархёо. Колхозойнгоо хүдөө ажалай продуктнуудые (зүгын тоһон ба бусад) элдэб организацинууд болон колхозой член бэшэ хүнүүдтэ түлөөһэгүйгөөр хубаажа 36.293 түхэригэй үри хээд, мүнөө хүртэр хүсэд тоосожо абаадүй байһаар. Энээнһээ боложо 1944 ондо колхознигуудай ажалта үдэрэй тоосоондо абаха 20 гара мянган түхэриг мүнгэн үгтэнгүй хойшолуулагдажа байха юм. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд болбол колхознигуудай хамтын суглаанай зүбшөөлгүйгөөр ниитын зөөрние үрихэ хулууха ябадал нэгэнтэ бэшэ гаргадаг.

Мүн иимэ дутуу дунданууд «Победа» ба бусад колхозуудаар үзэгдэдэг байна. Эдэ бүхы алдуутай ябадалаа дары зайсуулжа колхознигуудай ажалай бүридхэлгые эрид һайжаруулха гэшэ мүнөөдэрэй угаа шухала зорилго болоно. Эдэ гээгдэнги колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ үдэрһөө хойшо хамаг алдуугаа эрид шууд заһажа абаха уялгатай.

Колхозой уставые тоонгүй хазагайруулһан ябадал, колхозно ажахые хүгжөөхэ бэшэ, харин бүри уруунь татаха, унагааха ябадалда хүргэхэ байна. Энээние бүхөөр халуужа саашадаа ажалаа, илангаяа ажалай бүридхэлые һайжаруулха ёһотой.

Ц. ГАРМАЕВ, «Б. М. Үнэнэй» корреспондент.

Түмэрэй рудагай элбэг ехээр ургаһан газар

Магнитогорско металлургическа комбинадай хадын рудагай Управлениин геологууд «Бага Куйбас» гэжэ хадада түмэрэй руда ургаһан шэнэ газарые угаа эршэмтэйгээр бэдэржэ эхилээ. Энэ түмэрэй рудагай ургаһан шэнэ газар болбол Магнитогорско комбинадай ресурсые ехэ болгожо хангахань гээшэ.

Мүрысөөндэ абьяастайгаар оролсонхой

Үдэртөө 0,90—1,15 гектар гараар сабшана

Адуу малдаа садхалан тэжээл бэлэдхэжэ, гүрэнэй түсэб дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хүндэтэ уялгаяа арюунаар гүйсэдхэхые эрмэлзэһэн Никольско сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой членүүд үбһэхуряалгаяа саг болзор соонь эхилээд, һаад һамшаггүйгөөр ябуулжа байна. Тус колхозойхид мүнөө жэлдэ үндэр ургаса ургуулхын түлөө горьтойхон оролдолго гаргажа, сабшалангай ногоо нилээдгүй дээшэлүүлһэн байха юм. Мүнөө үедэ 440 гектар сабшалан гурба дахин үһалагдаад байна. Колхозой бүхы бригада, звенонууд үбһэхуряалгада хүсэд бэлэдхэлтэйгээр ороо.

Иволгын аймагай «Авангард» гэжэ хүдөө ажалай артелиин членүүдэй республикын бүхы эрэгтэй эмэгтэй колхознигуудта хандаһан уряае энэ колхозой үбһэхуряалгын бүхы бригаданууд һайшаагаад, тэдэнэрэй үүсхэлээр социалистическэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсоһон байха юм. 75 гар хажууршад ба сенокосилкаар хүдэлмэрилдэг 13 колхознигууд ургасатай сабшалан түүбэрилэн хуряажа эхилһээр үнихэн болобо. Тэрэшэлэн малажалай фермэнүүдэй олонхи хүдэлмэрилэгшэд силос дараха ба набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэринүүдтэ ябана. Тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадажа байһан колхознигуудай олонхид социалистическэ уялгануудаа дүүргэжэ, ажалай үндэр бүтээсэ ба эрхим шанар түйлана. Колхознигууд Стулев, Варфоломеев, Кудрявцева, Свинкина гэгшэд гар хажууршадай дундаһаа түрүү ажалаараа шалгаржа, үдэртөө 0,90—1,15 гектар хүртэр эрхим шанартайгаар сабшана.

«Красный Заган», Шаралдайн сомоной Ворошиловай, XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудаар үбһэхуряалга би силос даралга нёдондонойхиһоо эмхитэйгээр үнгэргэгдэжэ байна. Эдэ артелиин членүүд «Авангардынхидай» уряалаар социалистическэ мүрысөөндэ барандаа оролсонхой.

Мухаршэбэрэй аймагай бүхы колхозууд таряа хуряалга хүртэр үбһөө гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын түлөө түрүүшын үдэрнүүдһээ хойшо бүхы хабаяа элсүүлжэ байха юм.

Н. КОДУНСНАЯ.

Түрүү колхознигуудай эмхитэй ажал

НОВО-СЕЛЕНГИНСК. (Телефоноор абтаба). Загастайн сомоной Сталинай, Ворошиловай, Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд июлиин 6—7-ой үдэрнүүдтэ үбһэхуряалгадаа эмхитэйгээр жэгдэрэн ороһон байна. Эдэ колхозуудаар ехэнхидээ гар хажууршад хүдэлмэрилнэ.

Һайн шанартайгаар заһабарилагдаһан сенокосилкануудаар дүршэлтэй колхознигууд ургасатай ногоо түүбэрилэн сабшана. Үбһэндэ ороһон түрүүшын үдэрһөө хойшо эдэ артельнуудэй членүүд үндэр бүтээсэтэ ба эмхитэй ажалай үльгэр жэшээ харуулнад.

Дээрэхи артельнуудэй үбһэхуряалгада ябажа байһан колхознигууд Иволгын аймагай «Авангард» колхозой членүүдэй республикын бүхы эрэгтэй эмэгтэй колхознигуудта хандаһан уряае халуунаар угтажа, социалистическэ мүрысөөндэ барандаа оролсонхой. Тиин, эдэнэр үбһэхуряалгаяа саг болзор соонь эрхим шанартайгаар дүүргэжэ, адуу малаа садхалан тэжээлээр хангаха хэрэгтэ эршэтэйгээр оролсоо.

Эхилхэһээ хойшо унжагайрна

Бодонгуудай гурбан колхоз үбһэхуряалгаяа саг соонь эхилбэшье һаа, удаан темпэтэйгээр ябуулжа байха юм. Үбһэнэй хүдэлмэридэ ороһонһоонь хойшо эдэ колхозуудай бүтээсые харахада тон бага байна. Хэрбээ Ленинэй, Сталинай, Молотовой нэрэмжэтэ эдэ колхозууд колхознигуудай ажалые зүбөөр эмхидхэжэ шадаа һаа нилээдгүй ехэ үбһэ хуряаһан байха һэн. Юуб гэхэдэ, мүнөө жэлдэ эдэ колхозуудай сабшалан нилээдгүй һайн ургасатай байна. Эндэхи колхозуудай сабшалан гол, хүдөө гэжэ илгаагүй үндэр ургаса үгэмөөр ногоотой байха юм.

Зүгөөр, хээрын энэ баялигые хаһа соонь хуряажа абаха тушаа бодонгуудаархинай мүнөө хүртэр оролдоогүй байхань гайхалтай ба жэгшүүритэй хэрэг болоно. Мүн Бичурын аймагай газарай таһагаархин үбһэхуряалгые эхилхэһээ хойшо унжагайруулжа байһан Бодонгуудай колхозуудта бодото туһаламжа үзүүлдэггүй, харин мэдээ суглуулхаараал хизаарлаад байдаг заншалтай.

Үбһэхуряалгын темпые түрүүшын үдэрнүүдһээ хойшо унжагайруулжа байһан дээрэхи колхозууд бүхы хүсэеэ үбһэнэй хүдэлмэридэ элсүүлжэ, адуу малдаа садхалан тэжээл бэлэдхэхэ талаар шанга хэмжээнүүдые абаха болоно.

Ц. ЦЫРЕНОВ.

Пар бэлэдхэл хангалтагүйгөөр ябуулна

Кабанскын аймагай зарим колхозууд пар хахалха гүрэнэй түсэб хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Олонхи колхозууд һүүлэй үедэ пар хахалха темпэ һуладхажа, байгуулагдаһан графигаа дүүргэхээ болишоһон байха юм. Түсэбөөр байгуулагдаһан 200 плугай оронд аймагай колхозуудаар 150—160 плуг ябана. Пар хахалагшадай дунда политическэ-ниитын хүдэлмэри ба социалистическэ мүрысөөн һулаар табигданхай. Колхозуудай правлени ба партийна организацинуудай пар хахалагшадай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ тушаа ямаршье оролдолго гаргадаггүй дээрэһээ һаянай нормоо хүсэд дүүргэдэг колхознигууд хаа-хаанагүй хомор болшоо.

Олонхи колхозууд пар бэлэдхэхэ хүдэлмэри болошогүй нобшоор үнгэргэхэтээ хамта, пар хахалха гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэдэ хартаабха тариһан газар оруулжа, нюдэ далдалһан байха юм. Жэшээлхэдэ, Калининай, Кировэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд 40-һөө эхилээд 55 гектар хүртэр хартаабхын тарилга хэһэн газар парай мэдээндэ оруулһан байба.

Тэрэшэлэн эндэхи колхозууд эртэ хахалагдаһан парай хойноһоо зохистой харууһа хэнэгүй. Тэрэнһээ боложо зарим колхозуудай пар буртаг үбһэндэ ехээр дарагдажа байна. Мүн олон тоото колхозуудай параа шанар муутайгаар хахалжа байһаниинь элирбэ. «Путь социализма», Молотовой нэрэмжэтэ колхозууд газараа гүйхэнөөр далантуулжа хахалһан байха юм. Мүн агротехникые хазагайруулжа байһан иимэ баримтанууд бусадшье колхозуудаар бии. Теэд, Кабанскын аймагай партийна, советскэ, газартаряалангай органууд пар хахалалга ба тэрээнэй хойноһоо саашанхи харууһалгые шангадхаха тушаа шухала хэмжээнүүдые абаагүй байха юм.

Агротехническэ болзорнуудта эрхим шанартайгаар бэлэдхэгдэһэн пар ерэхэ жэлэй үндэр ургасын бата бэхи үндэһэ һуурinь мүн.

Тиимэдэ энэ шухала кампание хангалтагүйгөөр ябуулжа байһан Кабанскын колхозууд алдуугаа дары заһажа, пар хахалха гүрэнэй түсэб дүүргэхэ ба тэрээнэй хойноһоо оролдосотой харууһалга хэхэ шанга хэмжээ абаха уялгатай. Мүнөө үбһэхуряалга түлэг ябажа байна. Тиимэдэ энэ хүдэлмэрие пар хахалалгатай тааралдуулан үнгэргэхэ шухала.

Кабанскынхид пар хахалха гүрэнэй түсэб һаяар дүүргэхэ дүүрэн аргатай. Тэдээндэ мори унаа, анзаһа, зэмсэг ба хүдэлмэришэ хүсэн элбэг. Тиимэдэ имагтал оролдолго ба эмхитэй ажал хэрэгтэй. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд параа эрхим шанартайгаар хахалжа, 1945 ондо баян ургаса хуряахын тулада бии байгаа хүсэеэ зүбөөр хубаарилан үбһэхуряалгада элсүүлхэтээ хамта, пар бэлэдхэхэ гүрэнэй түсаб заатагүй дүүргэхэ ябадал хангаха зорилготой.

О. ГРИГОРЬЕВА.

ДААМБЫН БАРИЛГА ДЭЭРЭ

Наранай һаяхан оторгойдо гараад байха үедэ дүрбэ дүрбөөрөө колонно болон зэргэлһэн хэдэн бүлэг олон хүнүүд городой гол үйлсөөр урагшаа шэглэн үнгэрнэд.

Эдэнэр хадаа үһанһаа хамгаалха даамба байгуулха хүдэлмэридэ ошожо ябаһан городой организацинууд болон учреждениинүүдэй албахаагшад гээшэ. Эдэнэй дунда һургуулиин һурагшад, бухгалтернууд, түмэр замайхид, столовонуудай официантнууд, техникүүд ба бусад ябалсанад.

Уданшьегүй хүхюу шанга хүдэлмэриин замхашагүй абяан Үдэ голой эрьеһээ дуулдана. Хүдэлмэрилжэ байгаа олон зоной дуун, үнинурдын хүдэлөөгүй эрье гангын шулуу хэмхэлжэ байгаашадай хүндэ хүшүүргэ ба түмэр хүрзэнүүдэй абяан, экскаваторай хахинаан хүхинөөн болон олоной эбтэй халуун ажалай аялга хүгжэм гарапа.

Табигдажа байһан парин рельсэтэ бишыхан түмэр замай шпалнуудые зөөгшэдэй ойгуур, ганса мөөритэ тэргэнүүдтэ шорой шохой тээһэн хүнүүд һэлгээд үнгэрнэд.

Хахад үдэр үнгэржэ, обедтэ ороха саг ерэнэ. «Динамо» клубта хүн ехэ олон. Даамба байгуулагшадай заримуудай столоводо орходо бэшэдынь улаан буланда ероноод. Тэндэнь киножурнал харуулдаг ба гүрэнэй театрай артистнарай хабаадалгатай концертнэ номернүүд үнгэргэгдэдэг. Мүн тэрэшэлэн шэнэ-шэнэ газетэ журналнууд, уран гоёор бэшэһэн уряа лозунгнууд эндэ орогшодой нюдэдые баясуулан угтана.

Даамбын барилгын дүүрэсэн байхада Үдэ ба Сэлэнгэ голнуудай эрье шадар ямар болохоб гэһэн ехэ витринэ зурагай ойро хүн зон бүришье олон.

Үдэ ба Сэлэнгэ голнууд урданай шэнги удаанай бороонуудта үерлэшоод, хара үһаараа хамаг олон доро нахид газарай үйлсэнүүдээр дүүрэшэхэ байдалаа зогсоохо юм.

Сэлэнгэ мүрэн ба Үдэ голой ябаган моритойшье хүнэй ойгуурынь ябажа гарашагүй, нүхэ шулуун ба хобдол дошо, хонхосог жалганууд үгы боложо жэгдэрхэ байна. Тэдэнэй һууриda үндэр сэхэ шулуун эрид эрье зурыгаад, хара хүхэ асфальт дэбисэһэн эрье шадарай талмайнуудай захаар баглаа хүхэ модонууд захагүй зурыжа һууха. Мүн үһа бушхан сасардаг фонтанууд ба уран гоёор угалзатуулан тариһан сэсэгэй клумб, сквернууд захагүй олон боложо шэмэглэхэ байна. Сэлэнгын эрье бүришье гоё һайхан байха. Үһаруу бууһан үргэн хоёр гэшхүүрнүүд бии болохо.

Энэ ехэ барилгын мүнөө жэлэй түрүүшын ээлжээе барилсагшад хүхюун баяртай дахяад ажалдаа гаранад.

Үдэр үдэрэй нормые ехэхэн коллективүүд олон процентээр үлүүлэн дүүргэдэг гуримтай. Хэрбээ үдэрэй нормые хэдэн олоор үлүүлэн дүүргэбэшье, хүдэлмэриин үдэрэй дүүрэсэ оролдосотой шангаар ажаллаһаар лэ байдаг.

Үглөө үдэр мүн лэ ондоо коллективүүд ерэжэ урда үдэрэй ажалые урагшатай саашань үргэлжэлүүлхэ юм.

Түрүү ябаһан коллективүүд ба хүдэлмэриин үндэр жэшээ харуулһан нүхэдүүдые үдэр үдэртэ гаргагдадаг «дайшалхы хуудаһанууд» дээрэ тэмдэглэгдэдэг. Мүн барилгын хүдэлмэридэ һаад ушаруулдаг дутуу дунда зүйлнүүдые эдэ хуудаһанууд элирүүлэн тэмдэглэхэһээ гадна, обоо собоо шулуу шохойн саагуур ходо-ходо тамхилдаг, квас үһа уухаяа түргэ-түргэн ошоошодые эдэ дайшалхы хуудаһанууд баһал орхидоггүй байха юм.

Үдэшэлэн, хүдэлмэриин үдэрэй дүүрэхэдэ эндэхи газарай түхэл шарай нилээд хубилһан байдаг. Үглөөгүүр жэгдэхэн байһан газарта үндэр үндэр ябталаатай шулуунууд тэбхылдэжэ, эрид эрьенүүд хэмхэ емхэ һурашаһан ба хонхор жалганууд шорой шохойгоор дүүрэжэ жэгдэршэһэн байдаг.

Даамба байгуулалтын хүдэлмэридэ үдэр үдэрэйнгөө нормые үлүүлэн дүүргэжэ, онсо илгарһан городой районд Улаан вымпел олгогдодог байна.

Нэгэ недели соо бэшэдһээ оло удаа вымпел бариһан район ВКП(б)-гэй горкомой ба исполкомой дайжуулгын Улаан тугые абадаг.

Түрэл столицаяа культурна ба үзэмжэтэй һайхан город болгохо арюун хэрэгтэ жудхэмжэтэй шударга хүдэлхэ гээшэ манай городой гражданин бүхэнэй арюун уялга мүн.

Ч. ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

ПЕТЭНИИЕ СҮҮДЛЭХЭЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

Гэмнэлтын заключени гараба

ЛОНДОН, июлиин 19. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэһээр хадаа, июлиин 23-да Филипп Петэнэй сүүд боложо эхилхэ юм. Тэрээндэ хоёр дабхар гэмнэлтэ тохогдобо гэбэл: гүрэнэйнгөө дотоодын аюулгүй байдалда эсэргүүсэжэ заговор хэһэн ба дайсантай барисаатай байһанайнь түлөө болоно.

Ниитын гэмнэгшэ Андре Морнэ гэгшэ гэмнэлтын заключени зохёожо дүүргэө, тэрэнь сүүдэй эхилхэ багта соносхогдохо юм. Тэрэнэй түрүүшынь бүлэг соо юун гэжэ хэлэгдэнэб гэхэдэ Петэн дайсантай эбтээ орохо тухай хэлсээ баталһан, республикын президентын тушаалые һалгааһан, засаг-түрые өөрынгөө гарта абаһан ба депутадуудай французска палата болон сенатые тараһан байгаа.

Мүн тэрэшэлэн республикаяа үгы хэһэнэй түлөө гэмнэгдэнэ.

Петэн гээшэ кагулярнуудай фашистска обществотай барисаатай байһан, полициин хүтэлбэрилэгшэ Жозеф Дарнан гэхэ мэтын хүнүүдые Вишидэ баяртайгаар угтаһан, Пьер Лаваль премьер-министр болог гэжэ зүбшөөһэн байна гэжэ гэмнэгдэнэ.

Саашаа болоходоо Петэн гээшэ Франци диилдэбэ гэжэ зүбшөөгөөд, Францииn нэрэ түрые унагааһан, 1940 ондо Монтуарта Гитлертэй уулзахадаа оронoo доромжолһон хани барисаа байгуулха гэжэ зүбшөөһэн байна гэжэ гэмнэлгын заключени соо хэлэгдэнэ.

Гадаада политикын талаар хабаадаха гэмнэлтэ соо юун гэжэ хэлэгдэнэб гэхэдэ: Петэн болбол Япониин Индо-Хитад худар ороходонь тэрэнние буруушаагаагүй, Сири ба Туниста французска баазануудые дайсанда үгэжэ тэрээгээр британска блокадые таһалха ба французска империин газар дээгүүр зөөжэ, өөһэдынгөө сэрэгүүдые хангаха арга-боломжые осиин державануудта олгоһон, Левантада байгаа Французска аэродромые дайсанай мэдэлдэ үгэһэн, Хойто-Африкада бууһан союзнигуудай сэрэгүүдые буудагты гэжэ захиралта үгэһэн; французска флодой сэрэгэй корабльнуудые далай худар шэнгээгты гэжэ захирһан; Французска Антильска аралнуудай болон Мартиника гэжэ аралай губернаторта тэндэ байһан французска сэрэгэй корабльнуудые шэнгээхэ ба французска сэрэгэй самолёдуудые галдаха тухай заабари үгэһэн байха юм.

Хээрэ ургадаг ногооной үрһые суглуулха тухай

Адуу малай тоо толгой олошоронүдэхэ ябадал хадаа үбһэ тэжээлэй база дээрэһээ дулдыдаха болоно. Тиимэһээ, мал ажалтай манай республикада үбһэ тэжээл бэлдэхэ гээшэ эгээн түрүүшын шухала зорилго мүн. Тиихын тулада гансал сабшалан хадаланмнай хүрэхэгүй байһан хадань, таримал ногоо суглуулжа абаха газараа ехэ болгоохо шухала.

ССР Союзай Совнарком болбол «БМАССР-эй хүдөө ажалые улам саашадаа хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» 1944 оной августын 7-до гаргаһан тогтоол соогоо: «Колхозуудта ашаг багатай 80 мянган гектар талханай газарта үбһэ ногоо ургуулжа бэлшээриин элдүүрние ехэ болгоохыень БМАССР-эй Совнаркомые уялгалха»—гэһэн байгаа.

Тингэжэ үбһэ ногоо ургуулхын тулада манай эндэхи нютагуудта хээрын үбһэ ногооной үрһэ абажа тарибал угаа таарамжатай байна. Энэ үбһэ ногоон хадаа манай эндэхи условидо һайнаар ургадаг, үбэл ба хабарай сагай уларилдаа айдаггүй, эрхим ургаса үгэдэг гү, али бэлшээри дээрэ үдхэн һайхан зүлгэ ногоон боложо ургадаг.

Манай эндэхи сабшалан хадалан хадаа герасимовецуудай оролдолго гаргаһанайнь ашаар гектар бүриһөө 40—70 ба заримдаа 150 центнер хүртэр ургаса үгэнэ. Теэд, тиимэ һайн ургасатай сабшалан ба бэлшээриин газарые эрдэмэй аргаар бии болгожо яахадаа болохогүй юм? Гансал малай тэжээлэй ногоо тарихын тулада үрһэ, илангаяа эндэ хээрэ ургадаг ногооной үрһэ олохо хэрэгтэй. Түбхын түрүүндэ мүнөө жэлдэ аймаг ба колхоз бүхэндэ эхин түрүүшын тиимэ үрһэнэй фонд бии болгохо шухала.

Тиимэ арга-боломжо гээшэ манай эндэ яһала ехэ бии. Жэшээнь, бидэнэй шэнжэлжэ үзөөд байхада, Иволгын аймагай Саянтын, Калёновско, Иволгын ба Гүрэльбын болон Заиграйн аймагай Дабатын сомонуудта таримал ногооной үрһэ абамаар газар ехэ бии байба. Тиимэ ногоотой газарһаа дунда жэшээгээр га бүриин 0,5 ба 1,0 центнер үрһэн абтажа болохо байна. Тиихэдэ ногоо тарилгада гектар бүриин 15—20 килограмм үрһэн хэрэгтэй болодог юм.

СССР-эй Совнаркомой тогтоол соо хэлэгдэһэн 80 мянган гектар газарта ногоо ургуулдаг болохын тулада 1.600 тонно тухай үрһэн хэрэгтэй болохо байна. Таригдаха ногооной үрһые суглуулжа абаха гэбэл 2—3 мянган га хадалан хэрэглэгдэхэ байна, теэд тэрэниие манай колхозуудта оложо хүсэд болохо байһаниинь мэдээжэ.

Манай республикын условидо эрдэмэй аргаар ногоо ургуулдаг болохын тулада, хэрэгтэй үрһэнэй ногоон ямарнууд байхаб гэхэдэ: шара люцернэ, улаан клевер гэхэ мэтэ болоно. Тиихэдэ хяаг үбһэн тарилгада туршагдаагүйшье һаа, һайн ургаса үгэхэ бэзэ гэжэ һанагдаха юм.

Шара люцернэ(хусы) гээшэ үһалуурпиин газарта守 тарижа ногоо ургуулхада айхабтар һайн байха юм. Тэрэнэй үрһыень суглуулжа абаха хэрэгтэй. Хэрбээ люцернын үрһэн үһалагдадаггүй газарта таригдаха байгаа юм һаань, энэ ногооной үрһые хуурай добо газарта суглуулжа абаха болоно. Люцернэ тарияд байхада хоёрдохи жэлдээ гектар бүриин 30 центнер ургаса үгэдэг. Тэрэ хадаа нэгэ газартаа олон жэл соо ургадаг байна.

Улаан клевер гээшэ саһа элбэгтэй газарта тарихада таарамжатай байжа болохо хэбэртэй.

Нигэжэ үбһэ ногооной үрһэ суглуулхадаа үбшэн бэшэ, харин элүүр һайн ургасые шэлэжэ олохо хэрэгтэй. Тиимэ ушарта таримал үбһэнэй үрһэ суглуулхын хажуугаар, тэрэниие шэлэжэ олохо селекционно хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй.

АЗО болбол түбхын түрүүндэ таримал ногооной үрһэ абамаар газар хаана-ямар колхоздо бии байһыень тодорхойлон мэдэхэ ёһотой. Тэрэнэй удаа тээ колхоздо бии байһан үрһэнэй участогуудые таһалжа тэмдэглэхэ болоно. Иимэ ажал хэхэ болоһон хүнүүд хадаа таһалагдаһан участогуудые малда эдюулхэгүйн тулада хашаалха хэрэгтэй. Луговодческо звено тиимэ участогуудые тусгаар анхаралтайгаар харууһалжа, тэндэхи үрмэдэһэн ба хорото үбһэнүүдые түүжэ хаяха, наг шэбхэ тарааха, һайса үһалха зэргэтэй.

Үрһэнэй участогай үбһэ ногоое машинаар гү, али гараар сабшажа болохо. Зүгөөр, косилкаар сабшаад морин тармууратаар суглуулжа абаха болоо һаа, үрэ бурсагынь ехээр гээгдэдэг. Гэхэ зуура жаткаар хадажа абаа юм һаа, тиимэ ехэ гээлтэ болохогүй. Гараар сабшажа гү, али зулгаажа абаха хүдэлмэрине угаа бага хэмжээтэй гү, али машинын хүдэлжэ шадахагүй газарга хэхэ ушартай. Таримал ногооной үрһые хуряажа абаха хүдэлмэри хура борооной элбэгээр ородог сагта хэгдэхэ байһан хадань, суглуулагдажа абтаһан үрһэнэй ногоое боолто болгожо боогоод бухал табиха хэрэгтэй. Бороотой бүрхэг сагта тэдэ боолтонуудые һарабша доро дүндылжэ хатааха байна. Наратай сэлмэг сагта сабшагдаһан ногоон хоёр-гурба хоноод сомогдохоор бэлэн болодог юм. Үрһэнэй ногоо зөөхэдөө тэргэн дээрээ брезентэ гү, али ондоо бүд дэбисхэ хэрэгтэй. Сомоогойнгоо оройе һоломоор хушаха байна. Гансал һайнаар сомогдожо хушагдаһан үрһэнэй үбһэ ногоон хадаа гээлтэ хоролто ба гэмтэлдэ орохогүй байһыень мэдэхэ хэрэгтэй.

Үрһэнэй ногоое молотилкаар гү, али гараар сохижо болохо. Зүгөөр, машинаар сохиходоо барабаниинь тааруулжа, бага багаар ба нэгэ жэгдээр барабан худар үгэхэ хэрэгтэй. Мүн тэрэшэлэн молотилкын веялкэнүүдые тааруулха болон «Триумф» № 2 гэжэ веялкэ-сортировкоор сэбэрлэжэ гаргаха байна.

Таримал ногооной үрһэн хадаа һалхи таталаг хуурай гэр байра соо 40—50 сантиметрһээ дээшэ бэшэ зузаанаар адхагдаха ёһотой. Мүн тэрэшэлэн хулганаанда эдюулжэ гэмтээхэгүйн тухай анхарха хэрэгтэй. Таримал ногооной үрһэ абаха гол заабаринууд хуряангыгаар иимэ гээшэ.

Б. СВЯТОГОР.

Харюусалгата редактор **Ц. Г. ГАЛСАНОВ.**

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. · Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03 писем и переводов—6-03 (2 зв); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00403. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500